

Budapest Galéria

1036 Budapest, Lajos u. 158.

SZAKMAI BESZÁMOLÓ

A SZÉLL KÁLMÁN TÉREN FELÁLLÍTOTT SZÉLL KÁLMÁN EGYKORI MINISZTERELNÖKÖT ÁBRÁZOLÓ KÖZTÉRI SZOBOR FELÁLLÍTÁSÁVAL KAPCSOLATBAN (AZ NFPF/142/2018-NFM_SZERZ ALAPJÁN)

Már a Széll Kálmán tér tervezési fázisa során felmerült, hogy az egykori miniszterelnök tiszteletére képzőművészeti alkotás díszítse a teret. Az erre kijelölt terület a metrókijárat melletti gyalogos- és közlekedéscsoporthalmi rész növénykavics előtti „háromszöge”, mely a kezdetektől fogva közműmentesített helyszíneként szerepelt. A terület kezelője a Budapesti Közlekedési Központ, tulajdonosa Budapest Főváros Önkormányzata.

A Budapesti Történelmi Múzeum (BTM) Budapest Galéria 2018. április 30-án nyilvános, országos pályázatot írt ki több sajtókiadványban, illetve online felületen is a Széll Kálmán Alapítvány kezdeményezésének megvalósítására, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium megbízásából Széll Kálmán egykori miniszterelnököt ábrázoló szobrászati alkotás elkészítésére és felállítására (**1. sz. melléklet**). A pályázati kiírás értelmében a benyújtandó tervek határideje július 1, mely időpontig 16 pályázó 17 művel jelentkezett. A beérkezett pályaművek közül a 2018. július 6-án tartott zsűri Széri-Varga Géza, Tóth Dávid, Bíró Lajos, illetve Kutas László alkotásait ajánlotta a végső döntéshozók figyelmébe (**2. sz. melléklet**). A kiírás értelmében a fenti szobrászok szeptember 3-ig elkészítették az 1:5 arányú köztes anyagból készült kisplasztikákat, melyek alapján a győztes kiválasztását a kijelölt döntéshozók hozták meg 2018. szeptember 6-án (**3. sz. melléklet**). Döntésük alapján a pályázat nyertese Tóth Dávid szobrászművész volt, akivel a szobor elkészítéséről és felállításáról a BTM 2018. december 3-án szerződést kötött 2019. április 29-i átadással és május eleji tervezett avatással.

A szobor agyagmodelljének zsűrizése február 6-án történt a Tóth Dávid Stúdióban, Verőcén a Budapest Galéria, illetve a Főváros képviselőinek részvételével (Vízkelety Mariann államtitkár asszony a Széll Kálmán Alapítvány részéről, illetve Mártonffy Miklós Budapest Főváros főépítésze két nappal később tekintették meg a modellt). A meghívott szakértők – Bőjte Horváth István és Stremeny Géza szobrászművészek – a bemutatott művet emlékmegőrzésre alkalmasnak találták és megvalósításra örömmel ajánlották, csupán pár apró kiigazítást javasoltak (**4. sz. melléklet**).

A szobrász az április 29-i határidőre készre jelentette az alkotást, ám az avatás időpontja körüli bizonytalanságok miatt a Főváros kérésére a kordon a posztamens körül maradt, az alakot pedig nem helyezték rá. Külön kellett tehát átvenni ezeket május 2-án Verőcén (szobor és a krómacél „újság”), illetve május 3-án a Széll Kálmán téren (posztamens). Ezzel párhuzamosan szerződésmódosításra is szükség volt, mivel a terület és a kordon bérlését továbbra is biztosítani kellett, valamint megerősíteni azt, továbbá kiadások merültek fel a meghiúsult szoborállítás, illetőleg a szobor további tárolása kapcsán is. Ezeket a plusz kiadásokat a támogatási összeg tartalékából finanszírozni lehetett.

Budapest Galéria | 1036 Budapest, Lajos u. 158. | telefon: +36 1 388 6784 | fax: + 36 1 454 0017 | e-mail: galeria@mail.btm.hu

Új Budapest Galéria | 1093 Budapest, Fővám tér 11-12. (Bálna, Budapest) | telefon: +36 1 426 4714

Varga Imre Gyűjtemény | 1033 Budapest, Laktanya u. 7. | telefon: +36 1 250 0274

A szobor felállítási munkálatai (beemelése) végül is június 25-én délután történt meg. Ez után az alkotás körbekordonozva és letakarva várta az átadást, melyre két nappal később, június 27-én 10 órakor került sor. Az ünnepi beszédet Tarlós István főpolgármester és Lantos Csaba a Széll Kálmány Alapítvány kuratóriumának elnöke mondták.

Budapest, 2019. augusztus 26.

Dr. Szerdahelyi Márk
osztályvezető

1.sz.mell.

KÖZTÉRI KÉPZŐMŰVÉSZETI PÁLYÁZATI KIÍRÁS

A Budapesti Történeti Múzeum
nyilvános művészeti pályázatot ír ki
a Széll Kálmán Alapítvány kezdeményezésének megvalósítására,
a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium megbízásából

Széll Kálmán köztéri szobrának tárgyában

2018

1. A kiíró megnevezése

A pályázat megbízója a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (a továbbiakban: Megbízó).

A pályázat kiírója és költségviselője a Budapesti Történeti Múzeum (a továbbiakban: Lebonyolító).

Pályázati ügyintéző: Budapesti Történeti Múzeum - Budapest Galéria Köztéri Művészeti Alkotások Osztálya (a továbbiakban: BTM - Budapest Galéria)

Kapcsolattartók:

Szerdahelyi Márk osztályvezető, művészettörténész

Tel.: +36 20/222 7709, szerdahelyi.mark@mail.btm.hu

Matzon Gertrúd mérnök

Tel: +36 30/540 2115, matzon.gertrud@mail.btm.hu

2. A pályázat célja, tárgya és anyaga

A pályázat célja a budapesti Széll Kálmán téren felállítandó, Széll Kálmán egykori miniszterelnököt vizuális eszközökkel megjelenítő alkotás elkészítése.

Helyszín: a metrókijárat melletti gyalogos- és közlekedésforgalmi sík, burkolt felület kijelölt háromszöge (lásd melléklet).

A műalkotás megvalósításához felhasznált anyagra vonatkozóan megkötés nincs, azonban a tervezés során figyelembe kell venni, hogy a választott anyag tartós kültéri felállításra alkalmas legyen.

Letölthető információk Széll Kálmánról és a térről elérhetők a Budapest Galéria weblapján: http://budapestgaleria.hu/_palyazatok-kozter/

A teljes megvalósításra – beleértve a tervezést, kivitelezést, felállítást, szállítást, engedélyezési költségeket és a tiszteletdíjat – maximum **bruttó 36 millió Ft** áll rendelkezésre két részletben.

A terület kezelője a Budapesti Közlekedési Központ, tulajdonosa Budapest Főváros Önkormányzata, így az állandó szoborelhelyezéshez a Fővárosi Közgyűlés döntése szükséges, amelynek beszerzéséről a Budapest Főváros Önkormányzata gondoskodik.

A további szükséges engedélyek, hozzájárulások beszerzése a BTM – Budapest Galériával közösen történik.

Egyéb információ A BTM-Budapest Galéria kapcsolattartóitól kapható.

3. A pályázat jellege és a pályázók köre

3.1. A pályázat nyilvános képzőművészeti pályázat.

3.2. A pályázók köre

– aki a jelen kiírásban meghirdetett feladat elkészítésére vállalkozik, és vállalja a mű felállítását is

– aki pályázatát benyújtotta, a pályázati kiírás feltételeit magára nézve kötelezőnek fogadta el

A kiíró e műfajban referenciával rendelkező szobrászok és építészek, ill. tervezői csoportok részvételét várja.

A pályázónak –alkalmassága igazolására – nyilatkoznia kell eddigi szakmai tevékenységéről.

Nem indulhat a pályázaton az a személy, aki a Bíráló Bizottság vagy a második körös zsűri

– döntésében résztvevők

– a döntésben résztvevők hozzátartozója

– a döntéshozók részvételével működő gazdálkodó szervezettel áll munkaviszonyban, vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban, illetve ugyanilyen gazdálkodó szervezetben tulajdoni részesedéssel rendelkezik.

3.3. Részvételi feltételek

– a pályázat beadása határidőre

– a második fordulóra elkészítendő modell beadása határidőre

– nyertes pályázó esetén a műalkotás határidőben történő átadása

A pályázat első 4 helyezettjének megvalósítási tervét (1:5 méretarányú modelljét) a Lebonyolító nyilvánosságra hozza.

A megvalósításra kerülő nyertes pályázat pályázója ingyenes felhasználási jogot enged a pályázat Lebonyolítója és Megbízója, valamint a szobor tulajdonosa, azaz Budapest Főváros Önkormányzata részére.

A nyertes pályamű költségmentesen a Budapest Főváros Önkormányzata tulajdonába kerül.

A nyertes pályázó a szerzői jogról szóló törvényben biztosított személyhez fűződő jogokon kívül egyéb igény érvényesítésére nem jogosult.

4. A pályázat lebonyolítása

4. 1. A pályázat benyújtásának módja, határideje

A pályázat digitálisan (PDF-formátumban) nyújtható be. A kiírás 5.1. pontja alapján elkészített dokumentumokat **digitálisan 2018. július 1. 24:00 óráig** kell elküldeni a következő e-mail címre: szerdahelyi.mark@mail.btm.hu.

4.2. A pályaművek díjazása

A Megbízó a pályázat rangsorban **első 4 tervért fejenként 300 000 Ft + ÁFA díjat biztosít, az ebből a körből kiválasztott nyertes pályázó pályaműve pedig megvalósításra kerül.**

4. 3. A pályaművek elbírálása, eredményhirdetés

A pályázók azzal, hogy pályaművüket benyújtották, alávetik magukat a pályázati kiírás feltételeinek, a szükséges engedélyeztetési folyamatnak, az első körös Bíráló Bizottság és a második körös zsűri döntésének.

A beérkezett pályaműveket első körben **2018. július 13-ig** értékeli az erre felkért **7 tagú Bíráló szakmai Bizottság, amelynek tagjai:**

Dr. Farbaky Péter főigazgató, Budapesti Történeti Múzeum

Fialovszky Tamás építész

Bakos Ildikó szobrászművész

Lampert Rózsa Hajnalka építész, önkormányzati tanácsadó, Fővárosi Önkormányzat - Főpolgármesteri Iroda

Nagyné Varga Melinda főosztályvezető, Főpolgármesteri Hivatal Kulturális, Turisztikai, Sport, Köznevelési és Szociálpolitikai Főosztály

Lantos Csaba projektvezető, a Budapesti Közlekedési Központ

Dr. Vízkelety Mariann a Széll Kálmán Alapítvány által felkért Védnökségi Testület tagja

A szakértők első körben – figyelembe véve a megvalósíthatóságot is – 4 pályaművet választanak ki. Ezen pályázók megnevezése **2018. július 18-ig** megtörténik, az érintetteket a BTM – Budapest Galéria értesíti.

A kivitelezésre szánt **alkotások modelljeinek beadási határideje 2018. szeptember 3. 16 órakor** zárul. A beadás helyszíne: Budapest Galéria Varga Imre Gyűjteménye, 1033 Budapest, Laktanya utca 7.

A végső döntés meghozatala:

Az első körben megjelölt 4 pályamű és a beadott modellek alapján Budapest Főváros Önkormányzata, a Széll Kálmán Alapítvány és a Megbízó által delegált tagokból álló **második körös zsűri** választja ki a nyertes pályaművet 2018. szeptember 21-ig.

A második körös zsűri kérése esetén az alkotók személyesen is megvédhetik pályaművüket. Ebben az esetben az időpontot a második körös zsűri adja meg.

A pályázati végső győztest a Lebonyolító 2018. szeptember 26-in nevezi meg, az eredményről a BTM – Budapest Galéria értesíti a pályázókat.

A pályázat győztesével a Lebonyolító köti meg a **kiviteli szerződést 2018. október 30-ig.**

A szobor tervezett avatása: 2019. április 30.

A tervezett időpontok a szükséges engedélyek, hozzájárulások beszerzésétől és a megvalósíthatóságtól függően változhatnak!

A pályázat Megbízója fenntartja a jogot, hogy amennyiben nem találja megfelelőnek a beérkezett művek színvonalát, a pályázatot eredménytelenné nyilvánítsa. Döntése ellen fellebbezésnek helye nincs.

5. Benyújtandó munkarészek

5.1. Első fordulóban történő részvételhez a pályaműnek a következőket szükséges tartalmaznia

- látványterv
- installálási és elhelyezési elképzelés
- műszaki dokumentáció
- műleírás
- költségelőirányzat
- rövid (PDF-formátumú) prezentáció a pályázó(k) saját munkásságról

Mindezek 2 darab PDF-ben a fenti e-mail címre kérjük elküldeni, külön a pályázati anyagot és külön a személyes munkásságot röviden ismertető prezentációt. A pályázati anyagokat tartalmazó e-mail melléklete **maximum 10 MB** lehet, a tárgy tartalmazza a „Széll Kálmán pályázat” kifejezést.

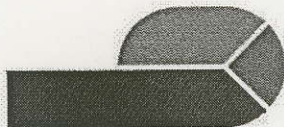
5.2. Benyújtandó a második körben

- 1:5-ös méretarányú köztes anyagból készített modell
- részletes műleírás
- árajánlat

6. A két forduló bírálatának szempontrendszere

- a tervezett pályamű művészi színvonala, eredetisége
- a kiírás tárgyának és céljának a művészet klasszikus értékeinek a mai kor nyelvén és eszköztárával történő egyedi, magas művészi színvonalú megjelenítése
- a pályaműnek a helyszínhez való illeszkedése, harmóniája környezetével
- az alkotás és a kiírás tárgyának összhangja és művészi kifejező ereje
- az árajánlat – vagyis a kivitelezés és tiszteletdíj – mértéke, a költségvetés realitása

Budapest, 2018. április 30.

Budapesti Történelmi Múzeum

Iktató sz.: 989-2/2018

Dátum: 2018 AUG 07

Budapest Galéria

1036 Budapest, Lajos u. 158.

KÉPZŐMŰVÉSZETI SZAKÉRTŐI ÁLLÁSFOGLALÁS

TÁRGY:

A SZÉLL KÁLMÁN ALAPÍTVÁNY KEZDEMÉNYEZÉSÉNEK MEGVALÓSÍTÁSÁRA, A NEMZETI FEJLESZTÉSI MINISZTERIUM MEGBÍZÁSÁBÓL SZÉLL KÁLMÁNT VIZUÁLIS ESZKÖZÖKKEL MEGJELÉNÍTENI HÍVATOTT KÉPZŐMŰVÉSZETI PÁLYÁZAT TERVEINEK SZAKÉRTŐI BÍRÁLATA

A BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉNEK IDEJE, HELYE:

2018. július 6., 10 óra, 1036 Budapest, Lajos utca 158. (Budapesti Történelmi Múzeum - Budapest Galéria)

A BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG TAGJAI:

Dr. Farbaky Péter főigazgató, Budapesti Történelmi Múzeum

Bakos Ildikó Munkácsy Mihály-díjas, érdemes szobrászművész

Fialovszky Tamás építész

Lantos Csaba projektvezető, Budapesti Közlekedési Központ

Nagyné Varga Melinda főosztályvezető, Főpolgármesteri Hivatal Kulturális, Turisztikai, Sport, Köznevelési és Szociálpolitikai Főosztály (Írásban szavazott)

Lampert Rózsa Hajnalka építész, önkormányzati tanácsadó, Főpolgármesteri Hivatal - Főpolgármesteri Iroda

Dr. Vízkelety Mariann a Széll Kálmán Alapítvány által felkért Védnökségi Testület tagja

A KÖRÜLMÉNYEK ISMERTETÉSE:

Már a Széll Kálmán tér tervezési fázisa során felmerült, hogy az egykori miniszterelnök tiszteletére képzőművészeti alkotás díszítse a teret. Az erre kijelölt terület a metrókijárat melletti gyalogos- és közlekedéscsoporthalmi rész növénykazetta előtti „háromszöge”, mely a kezdetektől fogva közműmentesített helyszíneként szerepel.

Mivel a terület kezelője a Budapesti Közlekedési Központ, tulajdonosa a Budapest Főváros Önkormányzata, így 2018 áprilisában a Széll Kálmán Alapítvány kezdeményezésére és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (továbbiakban: NFM) finanszírozásából és megbízásából a Budapesti Történelmi Múzeum országos nyílt pályázatot írt ki a Széll Kálmán térre tervezett, Széll Kálmán egykori miniszterelnököt vizuális eszközökkel megjelenítő alkotás tárgyában.

A pályázatra 16 alkotó 17 pályaműve érkezett be. A bíráló ülésen a benyújtott pályázók dokumentumait névsor szerint mutatta be a bizottságnak a Budapesti Történelmi Múzeum - Budapest Galéria Köztéri Művészeti Alkotások Osztályának vezetője.

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY:

A Bíráló Bizottság tagjai megállapították, hogy a pályaművek többségét a konvencionális ábrázolásmód, fényképszerű megjelenítés és formaalakítás jellemzi. A tervek nagy része az ábrázolásban a történelmi hitelességre való törekvést mutatja, a legnagyobb különbségeket a kompozíció részét képező posztamens megoldásában lehet megfigyelni.

Budapest Galéria | 1036 Budapest, Lajos u. 158. | telefon: +36 1 388 6784 | fax: +36 1 454 0017 | e-mail: galeria@mail.btm.hu

Új Budapest Galéria | 1093 Budapest, Fővám tér 11-12. (Bálna, Budapest) | telefon: +36 1 426 4714

Varga Imre Gyűjtemény | 1033 Budapest, Laktanya u. 7. | telefon: +36 1 250 0274

A bizottság:

Széri-Varga Gézát (7 szavazattal),

Tóth Dávidot (6 szavazattal),

Bíró Lajost (4 szavazattal),

Kutas Lászlót (4 szavazattal)

javasolják felkérni arra, hogy 2018. szeptember 3-ig készítsék el terveik modelljét, amelyből Budapest Főváros Önkormányzata, a Széll Kálmán Alapítvány és az NFM által delegált tagokból álló második körös zsűri választja ki a nyertes pályaművet 2018. szeptember 21-ig.

A Bíráló Bizottság javasolja a modellkészítésre felkért alkotóknak kifizetni a bruttó 300 000 Ft + Áfa összegű pályadíjat.

A Bíráló Bizottság tagjai konzultáció lehetőséget biztosítanak a fenti pályázóknak.

A tervek bírálatát követően **Fialovszky Tamás**, a Széll Kálmán tér tervezőinek nevében különvéleményt fogalmazott meg, illetve szintén különvéleményének adott hangot Bakos Ildikó szobrászművész is.

„A megújult Széll Kálmán tér tervezőinek különvéleménye, melyet a zsűriben Fialovszky Tamás építész képviselt:

A zsűri döntésével a megújult Széll Kálmán tér tervezőiként szakmailag nem tudunk egyetérteni, azt nem támogatjuk!

2012 őszén, nyílt országos tervpályázat keretében sikerült elnyernünk a megújuló Széll Kálmán tér építészeti- és térépítészeti tervezésének jogát.

Már a tervezés korai fázisában fontosnak éreztük, hogy a Széll Kálmán nevét hordozó téren az átépítés során a tér névadója is valamilyen formában megjelenhessen, emléket állítva személyének, munkásságának és leginkább szellemiségének. Ezen szándéktól vezérelve kerestük fel a Széll Kálmán Alapítványt és tettünk javaslatot a megújuló tér funkciójához, térstruktúrájához, építészeti arculatához és anyaghasználatához illő lehetőségekre (dombormű, üveggrafika, információs felület, portré, wi-fi...). Javaslataink között a szobor nem szerepelt.

Ugyanakkor megértettük és elfogadtuk az Alapítvány azon szándékát, hogy Széll Kálmánnak egy köztéri szoborral állítsunk emléket. A szobor helyére tettünk is tervezői javaslatot (az alagút feletti térrészen), ahol a tér névadójának emléket állító műalkotás a tér egyik fókuszpontjának meghatározó elemévé válhatna és egy méltó, nyugodt aura is kialakulhat körülötte. Tervezői javaslatunk nem került elfogadásra és a szobor számára a tér vágányháromszögön belüli forgalmas részén lett kijelölve a hely.

Ezzel a döntéssel szakmailag nem értünk egyet és hibásnak tartjuk.

A tér belső háromszöge sem funkcionálisan, sem térileg, sem pedig szellemileg nem alkalmas egy klasszikus szobor elhelyezésére. Ez a nyüzsgő térrész a mozgásról, az átszállásról, a találkozásról és a szükségletek gyors kielégítéséről szól (villamos, metró, jegypénztár, fast-food, wc...). Egy figurális szobornak kéne legyen egyértelmű előtere és háttere, amely ezen a helyen nem igazán tud megvalósulni (nyüzsgő emberek, tűzcsap, a 4-6-os villamos mozgó háttere, zavaró reklámfeliratok...). Ennek a belső térrésznek nincs irányultsága, a mindenholra mindenhová való közlekedés adta a térépítészeti kompozíció lényegét. Itt egy egyértelmű irányultsággal rendelkező figurális szobor elhelyezése alapvető funkcionális- és téri konfliktusokat generál, amelyeket nem tartunk szerencsésnek.

A beérkezett 16 db pályamunka alapvetően ezen szakmai álláspontunkban erősített meg bennünket.

Szinte mindegyik pályamunkánál erősen érződik, hogy bizonytalan a szobor pozíciója és egyértelműen látszik, hogy utólag lett „odagondolva” és ez nem egy jó üzenet. Ezt az alapvető bizonytalanságot véleményünk szerint ezen a helyen egy nonfiguratív alkotás képes csak feloldani. Mivel a pályázati kiírásban sem volt megkötés a figurális ábrázolás, ezért ez az irány lenne helyes.

A beérkezett pályaművek közül Lakos Dániel nonfiguratív alkotását tartanánk ezen a helyen megvalósításra érdemesnek, esetleg a pár méterre lévő szolgáltató épület végfalára helyezett portréplakettel és életrajzabláival kiegészítve.”

A Bíráló Bizottság szobrász tagja, Bakos Ildikó is különvéleményt fogalmazott meg a bírálatot követően (kivonat):

„Mindannyiunkat, akiket örömmel tölt el a főváros épülése-szépülése, üdvözlöttük a felújított Széll Kálmán tere. Építészeti és közlekedési szempontból is egy egységes, esztétikus, korszerű tere kaptunk vissza. A szándék, hogy a névadónak emléket kell állítani ezen a helyen, jogos igény.

A beérkezett pályázati munkák túlnyomó többsége ezt az igényt nem tudja kielégíteni, sem szellemében, sem megformáltság tekintetében nem méltó Széll Kálmán tetteihez és személyiségéhez. Az okokat keresve, elsősorban azt jelöltem meg, hogy nem első perctől kezdve volt része a tér kialakításának, hogy ott hol és milyen módon jelenjen meg Széll Kálmánnak emléket állító plasztika. Az építész szakvéleményéből kiderült, hogy ők szorgalmazták és igényelték az ez irányú megoldást. A pályázatra jobbára érdektelen, mindenféle invenciót nélkülöző, fantáziátlan művek születtek, rengeteg formai hibával, aránytévesztéssel, sutasággal, amik többsége a tér adottságait, az építészeti megoldások szellemiségét figyelmen kívül hagyta, sőt, teljesen oda nem illő architektonikus elemekkel terhelné meg azt. Egyes szobrok a fenti hibákból egyszerre többet is felmutattak. Azok a szobrok voltak viszonylag elfogadhatók, amik alkotója átlépte a kiírás szűk korlátait.

Mindez élesen hozza előtérbe azt a kérdést, hogy van-e értelme az ilyen jellegű szobrok állításának, amik még csak nem is karakteres külső jegyeikben hasonlító portrék, hanem egy korszak öltözködési stílusának, egy jelmezes bemutatónak állítanak emléket egy felöltöztetett bábbal, nem Széll Kálmánnak, leginkább a megidézett személyiség külső, fizikai jeleit jelentik meg, amik egyébként a megünnepelendő személy szellemiségéből és tetteiből természetesen nem tudnak felmutatni semmit, az pedig, hogy hogy nézett ki, érdektelen ebből a szempontból. Mindennek akkor lehetne elejét venni, ha egy tervezett emlékszobor az ötlet felmerülésétől a megvalósításig egy szakértői team együttműködésében jön létre, a tér tervezési fázisától kezdve – mert, valójában az egész tér minősül emlékműnek, egy tér ha a nevét viseli valakinek az már azáltal az emlékműve lesz az embernek minden plusz formai dolog nélkül is – így kaphatnánk a legminőségibb, legprofesszionálisabb végeredményt.

Nem értek egyet a zsűri többségének álláspontjával, amelynek eredményeképpen ez a sajnálatos, nem szakmai döntés született. Szakértői véleményem szerint a helyszín alkalmatlan a szobornak, mert megtöri a tér szerkezetét, elrendezését, kompozícióját.

A benyújtott pályaművek egyike sem fogja megvalósítani a célt, hogy Széll Kálmán nagyszerűségét kifejezze, valamint formailag is hibásak és alacsony minőségűek.

Nagyon örülök, hogy meghívtak a zsűribe, és így elmondhatom véleményem, megoszthatom hosszú évek szakmai tapasztalata alapján, hogy mi az oka a pályázatra beérkezett szobrok nivótlanágának.

1..1

Ugyanakkor nem győzöm hangsúlyozni, hogy a megrendelő személyes ízlése egy közpénzből megvalósuló köztéri alkotás esetében nem játszhat szerepet. A köznek, a jelennek és a jövőnek szólnak, a megrendelő körültekintő lebonyolítója lehet csak egy ilyen ügynek....”.

Budapest, 2018. július 6.

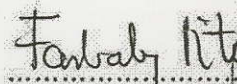

Dr. Szerdahelyi Márk
osztályvezető,
Budapesti Történeti Múzeum - Budapest Galéria
a bírálókat jegyzőkönyvének vezetője

Hitelesítők:

Lampert Rózsa Hajnalka
építész, önkormányzati tanácsadó,
Főpolgármesteri Hivatal

Dr. Farbaky Péter
főigazgató
Budapesti Történeti Múzeum

ikt. szám: 100/39-1/2018

JEGYZŐKÖNYV

TÁRGY:

A SZÉLL KÁLMÁN ALAPÍTVÁNY KEZDEMÉNYEZÉSÉNEK MEGVALÓSÍTÁSÁRA. A NEMZETI FEJLESZTÉSI MINISZTERIUM MEGBÍZÁSÁBÓL SZÉLL KÁLMÁNT VIZUÁLIS ESZKÖZÖKKEL MEGJELENÍTENI HIVATOTT KÉPZŐMŰVÉSZETI PÁLYÁZAT MÁSODIK KÖRÖS BÍRÁLÓ BIZOTTSÁGI BÍRÁLATA

A MÁSODIK KÖRÖS BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG ÜLÉSÉNEK IDEJE, HELYE:

2018. szeptember 6. 10:00 óra Budapest Főváros, Főpolgármesteri Hivatal (1052 Budapest Városház u. 9-11.)

A MÁSODIK KÖRÖS BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG TAGJAI:

- Budapest Főváros Önkormányzata által delegált tagok:
dr. Szalay-Bobrovniczky Alexandra humán főpolgármester-helyettes, Budapest Főváros Önkormányzata,
Mártonffy Miklós főépítész, Budapest Főváros Önkormányzata;
- Széll Kálmán Alapítvány által delegált tag:
Dr. Vízkelety Mariann, igazságügyi kapcsolatokért felelős államtitkár, Igazságügyi Minisztérium, a Széll Kálmán Alapítvány által felkért Védnökségi Testület tagja;
- Nemzeti Fejlesztési Minisztérium jogutója által delegált tag:
Dr. Fónagy János, miniszterhelyettes, Miniszterelnöki Kormányiroda, a nemzeti vagyonnal kapcsolatos parlamenti ügyekért felelős államtitkára.

A KÖRÜLMÉNYEK ISMERTETÉSE:

Már a Széll Kálmán tér tervezési fázisa során felmerült, hogy az egykori miniszterelnök tiszteletére képzőművészeti alkotás díszítse a teret. Az erre kijelölt terület a metrókijárat melletti gyalogos- és közlekedéscsoporthalmi rész növénykazetta előtti „háromszöge”, mely a kezdetektől fogva közműmentesített helyszíneként szerepel. Erre született meg a pályázata kiírás, és erre dolgozták ki a szoborkoncepciójukat a pályázó alkotók.

Mivel a terület kezelője a Budapesti Közlekedési Központ, tulajdonosa a Budapest Főváros Önkormányzata, így 2018 áprilisában a Széll Kálmán Alapítvány kezdeményezésére és a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium (továbbiakban: NFM) finanszírozásából és megbízásából a Budapesti Történelmi Múzeum országos nyílt pályázatot írt ki a Széll Kálmán térre tervezett, Széll Kálmán egykori miniszterelnököt vizuális eszközökkel megjelenítő alkotás tárgyában, hogy azon leginkább konvencionális emlékszobor tervezetét benyújtó pályázók jelentkezhetnek érvényesen.

A pályázati felhívásra 16 alkotó 17 pályaműve érkezett be, amelyből az első körös Bíráló Bizottság szakértői Széri-Varga Géza (7 szavazattal), Tóth Dávidot (6 szavazattal), Bíró Lajost (4 szavazattal) és Kutas Lászlót (4 szavazattal) javasolták felkérni a pályaművek modelljének elkészítésére 2018. szeptember 3-ig, amelyből a végső döntést (második kör) a második körös Bíráló Bizottság hozza meg 2018. szeptember 21-ig.

A végső döntés meghozatala: az első körben megjelölt 4 pályamű és a beadott modellek alapján Budapest Főváros Önkormányzata, a Széll Kálmán Alapítvány és az NFM (jogutódja: a nemzeti vagyonnal kapcsolatos parlamenti ügyekért felelős államtitkár) által delegált tagokból álló második körös zsűri választja ki a nyertes pályaművet.

A MÁSODIK KÖRÖS BÍRÁLÓ BIZOTTSÁG VÉGSŐ DÖNTÉSE:

Tóth Dávid szobrászt jelölte meg egyhangúlag a pályázat végső nyertesként, 2019. április 30-ra tervezett megvalósítással, avatással.

Budapest Főváros Önkormányzata főépítészének megfogalmazott szakmai állásfoglalása, javaslatai a következők:

„Bíró Lajos szoborterv modellje kapcsán:

A geometrikus talapzaton álló alkotás, ahol egy sétatálcás urat látunk cylinderben, inkább egy kereskedő, mint egy miniszterelnök portréja. A szobor kellemes kompozíciója ellenére kevésbé fejezi ki Széll Kálmán egykori pénzügyminiszter/miniszterelnök szellemiségét.

Kutas László szoborterv modellje kapcsán:

Kedves idős urat ábrázol a modell, enyhén tréfás karakterrel, emiatt inkább csak egy újabb kedves zsáner szobor lenne a budapesti korzón, ahelyett, hogy egy határozott céltudatos pénzügyminiszter/miniszterelnök képzetet keltené.

Tóth Dávid szoborterv modellje kapcsán:

A szobor megfelelő méltóságot sugároz, egy olyan embert látunk, akiről elhisszük, hogy képes vezetni az országot. Ruhája, öltözete és testtartása is ezt a méltóságot sugallja. A portré megfogalmazása is elegáns, finom, de túlzásoktól mentes. A háttérrel is egyetértek, annak ellenére, hogy kissé didaktikus ízű, de megfelelő intim teret biztosít a szobornak, a tér egyik fő gyalogos forgalmi irányának vonalában. Nagyon fontosnak tartom, hogy a szobor legalább másfélszeres életnagyságú legyen, mert a gyalogos szinthez közel elhelyezett szobrok könnyen válnak groteszkké, ha nem elég nagyok. Így léptékében ki tud tűnni a hétköznapi emberek közül.

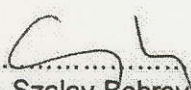
A kompozíció tekintetében két javaslatom lenne. Az egyik, hogy a talapzat 3 lépcsője geometriájában kicsit jobban alkalmazkodhatna a tér burkolatrendszerének geometriájához, abból lehetne levezetni, mert az jó átmenetet/kapcsolatot jelentene a tér és a szobor között. A másik, hogy talán meg kellene fontolni a szobornak, a gyalogos közlekedés vonalából való hátrébb húzását.

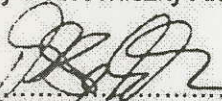
Széri-Varga Géza szoborterv modellje kapcsán:

A szobor egy joviális urat ábrázol, szép plasztikai kidolgozással, amely azonban azt az érzetet kelti, hogy egy jómódú, tiszteletreméltó urat látunk magunk előtt, kevésbé egy országot vezető politikust.”

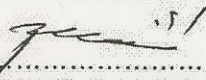
A második körös Bíráló Bizottság egyhangú döntése értelmében Tóth Dávidnak, a nyertes alkotónak a szobor megvalósítására beadott költségtervben feltüntetett összeg kerül utalásra.

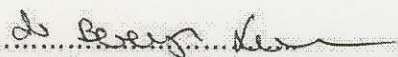
Budapest, 2018. szeptember 6.

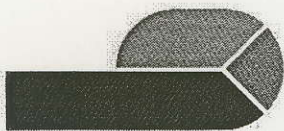

.....
dr. Szalay-Bobrovniczky Alexandra humán főpolgármester-helyettes

.....
Mártonffy Miklós főépítész

.....
Dr. Vízkelety Mariann, igazságügyi kapcsolatokért felelős államtitkár, a Széll Kálmán Alapítvány által felkért Védnökségi Testület tagja

.....
Dr. Fónagy János, miniszterhelyettes, parlamenti államtitkár

.....
Jegyzőkönyvvezető: dr. Berényi Luca önkormányzati tanácsadó, kulturális szakreferens, Budapest Főváros Önkormányzata

Budapest Galéria

1036 Budapest, Lajos u. 158.

Ügyiratszám: E/133/19

Ügyintéző: Szerdahelyi Márk

KÉPZŐMŰVÉSZETI SZAKÉRTŐI ÁLLÁSFOGLALÁS

A helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint egyes centrális alárendeltségű szervek feladat és hatásköreiről szóló 2010. évi XLVIII. törv. 1.§ (az 1991. évi XX. törvény 109. § (1) és (2) bekezdéseinek módosítása) alapján.

1.) TÁRGY

A Széll Kálmán térre felállítandó Széll Kálmán-szobor Tóth Dávid szobrászművész által megmintázott 1:1 arányú köztes anyagból elkészült modélljével kapcsolatos szakértői állásfoglalás

2.) SZAKÉRTŐI KONZULTÁCIÓ IDEJE, HELYE

2019. február 6., 11 óra, Verőce, Tóth Dávid Stúdió (026/1 hrsz.)

3.) RÉSZTVEVŐK

A Budapest Galéria részéről:

Szerdahelyi Márk művészettörténész, osztályvezető, BTM Budapest Galéria

Schmidt Péter művészettörténész, jegyzőkönyvvezető, BTM Budapest Galéria

Csik Andrea asszisztens, BTM Budapest Galéria

Szakértők:

Böjte Horváth István szobrászművész

Stremeny Géza szobrászművész

A Főpolgármesteri Hivatal Kulturális, Turisztikai, Sport, Köznevelési és Szociálpolitikai Főosztály részéről:

dr. Bor Judit osztályvezető

Bedi Katalin kulturális ügyintéző

A Budapesti Közlekedési Központ részéről:

Lantos Csaba projektvezető

Pótlólagos szemlén (2019. február 8.):

dr. Vízkelety Mariann a Széll Kálmán Alapítvány által felkért Védnökségi Testület tagja

Mártonffy Miklós főépítész, a Főpolgármesteri Hivatal Városépítési Főosztály főosztályvezetője

4.) KÖRÜLMÉNYEK ISMERTETÉSE

A Budapesti Történeti Múzeum nyilvános művészeti pályázatot írt ki 2018 áprilisában Széll Kálmán köztéri szobrának tárgyában a Széll Kálmán Alapítvány kezdeményezésének megvalósítására, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium megbízásából. A beérkezett 16 pályaműből két körben választotta ki a bíráló bizottság Tóth Dávid szobrászművész egész alakos, magyar díszruhában ábrázolt Széll Kálmán-szobor tervét.

Tóth Dávid szobrászművész a pályázat során benyújtott Széll Kálmán-makettje alapján elkészítette a bronzba tervezett szobor 5:4-es agyagmodelljét, valamint ismertette a kompozíció további elemeit: a jelenlévő Tóth Tamás építész által tervezett lépcsőzetes gránit posztamens makettjét, rajta felirattal: Széll Kálmán 1843-1915, Törvény, Jog, Igazság, illetve a figura mögötti korrózióálló acél lemez tervét. Ez utóbbin a Vasárnap újság 1899. február 26-i címlapja látható, mely Széll Kálmán miniszterelnöki kinevezéséről ad hírt, és a hátoldalon tovább olvasható (az ábrázoltnak csak áttört

Budapest Galéria | 1036 Budapest, Lajos u. 158. | telefon: +36 1 388 6784 | fax: +36 1 454 0017 | e-mail: galeria@mail.btm.hu

Új Budapest Galéria | 1093 Budapest, Fővám tér 11-12. (Bálna, Budapest) | telefon: +36 1 426 4714

Varga Imre Gyűjtemény | 1033 Budapest, Laktanya u. 7. | telefon: +36 1 250 0274

sziluettje lesz feltüntetve). A tervek szerint az acéllemez 8 mm vastag, öntartó szerkezet lesz, melyre homokfúvott technikával kerül a szöveg. A technológiának köszönhetően az acél matt felületű lesz. A tervezett szobor helyszíne a pályázati kiírásban ajánlott terület: a metrókijárat melletti, növénykazetta előtti közműmentes háromszög alakú rész. A posztamens összmagassága 45 cm, az 5:4-es figuráé kb. 220 cm, a Széll Kálmán emlékmű egyéb kiterjedései: 180 cm mélység, 240 cm szélesség. A posztamens lépcsőzetessége igyekszik a helyszíni adottságokhoz alkalmazkodni. A felirat a terv szerint a legfelső lépcsőfokon szerepelne, amennyiben szükséges, további felirat elhelyezésére, a középső lépcsőfok jobb szélső oldala alkalmas felületet kínál. A figura enyhe kontrasztoszt mozdulata is a téren zajló gyalogos forgalomra reflektál a szobrász koncepciója szerint.

5.) SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

A helyszín adottságai komoly kihívást jelentenek, melyet az áttört acéllemez/újságlap jól old meg, hiszen egyszerre behatárolja és hagyja szabadon a figurát. A matt acél felület és a bronz párosítása nem üti egymást. A szobor lépcsőzetes posztamense, a kissé eltolva egymásra tervezett gránit rétegek alkalmasak arra, hogy ügyesen "tereljék" a gyalogos forgalmat a szobor előterében.

A szakértők örömmel állapították meg, hogy az 5:4-es figura jól sikerült ábrázolása Széll Kálmán ismert karakterének. A díszmagyar viselet Széll esetében érdekes választás, hiszen Széll nem származásának köszönhetette sikeres és gyors politikai előremenetelét, hanem a pénzügyi területen mutatott kimagasló tudásának, ugyanakkor elfogadható a szobrász döntése, hiszen miniszterelnökként is megjelent díszmagyarban, és ez a viselet utal a hagyományhoz való kötődésére, felidézi udvari tanácsosi tisztségét is, mely talán nem él olyan erősen a köztudatban.

A szobor méltóságot sugároz, jót tett az az apró változás is, melyet a bal kéz esetében eszközölt a szobrász az 1:5-ös maketthez képest: nem a kard markolatát fogja, hanem azon pihenteti kezét. A szakértők ugyanakkor megjegyzik, hogy érdemes lenne az egyébként szépen formált bal kézfejet egy kissé jobban tagolni, a jobb láb esetében a csizma redőit a boka-rüsztt résznél az anatómiai formákhoz hűbb módon mintázni, valamint a hasi rész síkjait átnézni. Ezekkel együtt öntésre késznek tekinthető a szobor. Mártonffy Miklós főépítész, illetve Lantos Csaba a BKK munkatársa felhívta a figyelmet a szobor koncepciójában rejlő gyakorlati veszélyekre is, elsősorban az acéllemez élet illetően, mellyel kapcsolatban a szobrászművész biztosította a jelenlévőket afelől, hogy a lehető legnagyobb gondossággal fognak eljárni és a lap installálása és gyártása oly módon történik majd, hogy a baleseti kockázatot minimálisra csökkentse.

A BTM Budapest Galéria a fentiek tükrében a szobrot a pályázati kiírásban szereplő kritériumoknak megfelelőnek, köztéri felállításra alkalmasnak fogadja el.

Budapest, 2019. február 11.

Dr. Szerdahelyi Márk
osztályvezető